

IRON-AGE-DANUBE INTERREG DTP 2019. u Jalžabetu: Od istraživanja i očuvanja do prezentacije i održive uporabe arheoloških spomenika, lokaliteta i krajolika

Kovačević, Saša

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2020, XVI, 159 - 162**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:291:604856>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported/Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales

Instituti

Archaeologici

XVI - 2020

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Hrvoje Kalafatić, Ana Konestra, Siniša Krznar, Andreja Kudelić, Bartul Šiljeg, Asja Tonc, Marina Ugarković, Mario Gavranović (Austrija), Boštjan Laharnar, Alenka Tomaž (Slovenija), Vesna Bikić, Perica Špehar (Srbija), Miklós Takács (Mađarska)

Izdavački savjet/Editorial committee

Jura Belaj, Marko Dizdar, Saša Kovačević, Goranka Lipovac Vrkljan, Daria Ložnjak Dizdar, Branka Migotti, Ivana Ožanić Roguljić, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Tatjana Tkalčec, Željko Tomičić, Ante Uglešić, Snježana Vrdoljak

Lektura/Language editor

Ivana Majer i Marko Dizdar (hrvatski jezik/Croatian)

Prijevod na engleski/English translation

Marko Maras, Kristina Deskar i autori / Marko Maras, Kristina Deskar and authors

Korektura/Proofreaders

Katarina Botić

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2020.

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indeks/
Annales Instituti Archaeologici are included in the index:
Clarivate Analytics services – Emerging Sources Citation Index
SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom /
This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 8** **Andrea Rimpf**
Anita Rapan Papeša
Marko Dizdar

Rezultati zaštitnih istraživanja kasnoavarodobnoga groblja Šarengrad – Klopare 2019. godine

- 18** **Marko Dizdar**

Rezultati istraživanja u Lovasu (zapadni Srijem) 2019. godine – Kasnohalštatsko i ranolatensko groblje

- 31** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Prilog poznavanju topografije Sotina (*Cornacum*) u rimsko doba

- 39** **Boris Kratofil**
Marko Dizdar
Hrvoje Vulić

Zaštitno arheološko istraživanje rimskodobnoga tumula 1 u Starim Jankovcima 2017.–2019. godine

- 54** **Katarina Botić**

Kasnoneolitičko naselje Bršadin – Pašnjak pod selom, krono-stratigrafski prikaz tri sezone arheoloških istraživanja

- 71** **Ivana Ožanić Roguljić**
Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Prilog poznavanju topografije teritorija kolonije Elije Murse unutar dnevne zone kretanja (*cotidianus excursus*)

- 78** **Dženi Los**

Rezultati zaštitnih arheoloških istraživanja lokaliteta AN 6 Hermanov vinograd 1 na trasi južne obilaznice grada Osijeka

- 90** **Dženi Los**

Rezultati arheološkoga istraživanja lokaliteta AN 2 Beli Manastir – Popova Zemlja

- 103** **Saša Kovačević**

Nova Bukovica – Sjenjak 2019. godine

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 8** **Andrea Rimpf**
Anita Rapan Papeša
Marko Dizdar

The results of the rescue excavations of the Late Avar Age cemetery of Šarengrad – Klopare in 2019

- 18** **Marko Dizdar**

Research results in Lovas (Western Sirmia) in 2019 – The Late Hallstatt and the Early La Tène cemetery

- 31** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

A contribution to the understanding of the topography of Sotin (Cornacum) in Roman period

- 39** **Boris Kratofil**
Marko Dizdar
Hrvoje Vulić

Rescue archaeological excavations of the Roman age tumulus 1 in Stari Jankovci in 2017–2019

- 54** **Katarina Botić**

Late Neolithic settlement Bršadin – Pašnjak pod selom, chronostratigraphic sequence of three seasons of archaeological research

- 71** **Ivana Ožanić Roguljić**
Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Contribution to the topography of the territory of the colony Aelia Mursa within the daily movement zone (cotidianus excursus)

- 78** **Dženi Los**

Results of the rescue archaeological excavations of the site AN 6 Hermanov Vinograd 1 on the southern bypass route of the city of Osijek

- 90** **Dženi Los**

Results of the archaeological excavations of the site AN 2 Beli Manastir – Popova Zemlja

- 103** **Saša Kovačević**

Nova Bukovica – Sjenjak in 2019

108 Marko Dizdar

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2019. godini

108 Marko Dizdar

Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2019

**114 Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar
Mario Gavranović
Marija Mihaljević**

Dolina na Savi – istraživanje naselja 2019. godine i osvrt na korištenje krajolika uz Savu u kasnome bronzanom dobu

**114 Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar
Mario Gavranović
Marija Mihaljević**

Dolina na Savi – Excavations of the settlement in 2019 and an overview of the use of landscape along the River Sava in the Late Bronze Age

122 Juraj Belaj

O arheološkim istraživanjima ivanovačke kapele na lokalitetu Pakrac – Stari grad 2019. godine

122 Juraj Belaj

On the archaeological excavations of the chapel of the Knights Hospitaller at the site of Pakrac – Stari Grad in 2019

**135 Branko Mušič
Barbara Horn
Filip Matijević
Ivan Valent
Tajana Sekelj Ivančan**

Geofizička istraživanja arheoloških nalazišta s pretpostavljenom željezarskom djelatnošću na primjeru lokaliteta Bakovčice, Nadbarice i Ždala

**135 Branko Mušič
Barbara Horn
Filip Matijević
Ivan Valent
Tajana Sekelj Ivančan**

Geophysical research of archaeological sites with presumed iron-working activity on the example of the sites of Bakovčice, Nadbarice, and Ždala

143 Tena Karavidović

Močvarna željezna ruda – eksperimentalno testiranje utjecaja prženja rude na postupak taljenja i krajnji proizvod

143 Tena Karavidović

Bog iron ore – experimental testing of the impact of ore roasting on the melting process and the end product

153 Saša Kovačević

Zaštitna arheološka istraživanja tumula 1 – Gomile u Jalžabetu u 2019. godine

153 Saša Kovačević

Rescue archaeological excavations of tumulus 1 – Gomila in Jalžabet in 2019

159 Saša Kovačević

IRON-AGE-DANUBE INTERREG DTP 2019. u Jalžabetu: Od istraživanja i očuvanja do prezentacije i održive uporabe arheoloških spomenika, lokaliteta i krajolika

159 Saša Kovačević

IRON-AGE-DANUBE INTERREG DTP 2019 in Jalžabet: From research and preservation to the presentation and sustainable use of archaeological monuments, sites, and landscapes

**163 Luka Štefan
Sebastijan Stingl
Tomislav Čanković
Jelena Maslač
Sanja Sekulić
Maja Mrvelj**

Topografija i reambulacija Žumberačkoga gorja

**163 Luka Štefan
Sebastijan Stingl
Tomislav Čanković
Jelena Maslač
Sanja Sekulić
Maja Mrvelj**

Topography and revision of the Žumberak range

<p>180 Andreja Kudelić
Nikolina Bencetić
Snježana Vrdoljak</p>	<p>180 Andreja Kudelić
Nikolina Bencetić
Snježana Vrdoljak</p>
Kasno brončano i rano željezno doba na gradini Crkvišće – Bukovlje	<i>Late Bronze and Early Iron Age at the hillfort of Crkvišće – Bukovlje</i>
<p>201 Gaetano Benčić
Ana Konestra
Enrico Cirelli</p>	<p>201 Gaetano Benčić
Ana Konestra
Enrico Cirelli</p>
Stari Tar/Tarovec (St. Blek, Tar) – pokušaj tipološke i funkcionalne interpretacije sakralnoga sklopa unutar srednjovjekovnoga naselja	<i>Stari Tar/Tarovec (St. Blek, Tar) – attempt at a typological and functional interpretation of the sacral complex within the medieval settlement</i>
<p>219 +Tihomir Percan
James C. M. Ahern
Darko Komšo
Siniša Radović
Mario Novak
Katarina Gerometta
Lia Vidas
Ivor Janković</p>	<p>219 +Tihomir Percan
James C. M. Ahern
Darko Komšo
Siniša Radović
Mario Novak
Katarina Gerometta
Lia Vidas
Ivor Janković</p>
Istraživanja u Ljubićevoj pećini kraj Marčane u sezoni 2020.	<i>Excavations in Ljubićevo Pećina near Marčana in the 2020 season</i>
<p>229 Ana Konestra
Fabian Welc
Paula Androić Gračanin
Kamil Rabięga
Bartosz Nowacki
Agnese Kukela</p>	<p>229 Ana Konestra
Fabian Welc
Paula Androić Gračanin
Kamil Rabięga
Bartosz Nowacki
Agnese Kukela</p>
Tipologija i organizacija otočnih naselja Raba kroz dijakronijski pristup – Prvi podaci multidisciplinarnih istraživanja	<i>Rab island settlement typology and organisation through a diachronic approach – First data from a multidisciplinary research</i>
<p>245 Lujana Paraman
Marina Ugarković
Martin Steskal</p>	<p>245 Lujana Paraman
Marina Ugarković
Martin Steskal</p>
Terenski pregled i dokumentiranje gradinskih nalazišta na širem trogirskom području u 2019. godini kao uvod u sustavno istraživanje Hiličkoga poluotoka	<i>Field survey and documenting of hillfort sites in the wider Trogir area in 2019 as an introduction to a systematic research of the Hyllean peninsula</i>
<p>269 Maja Zeman
Ana Marinković
Ivana Ožanić Roguljić
Marina Šiša Vivek
Suzana Damiani</p>	<p>269 Maja Zeman
Ana Marinković
Ivana Ožanić Roguljić
Marina Šiša Vivek
Suzana Damiani</p>
Preliminarna analiza rezultata aktivnosti istraživačko-edukacijskoga projekta Otkrivanje starih dubrovačkih katedrala (2018.–2020.)	<i>Preliminary analysis of activity results for the research and educational project Discovering the Old Dubrovnik Cathedrals (2018–2020)</i>

Kratki izvještaji o istraživanjima

283-301

Short field reports

283-301

**Ostala znanstvena djelatnost
Instituta za arheologiju**

302-314

**Additional scientific activity of the
Institute**

302-314

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Šaregrad – Klopare
2. Lovas – Ulica A. Starčevića
3. Sotin
4. Stari Jankovci – Jankovačka Dubrava
5. Bršadin – Pašnjak pod selom
6. Osijek
7. Osijek – Hermanov vinograd
8. Beli Manastir – Popova zemlja
9. Nova Bukovica – Sjenjak
10. Zvonimirovo – Veliko polje
11. Dolina – Babine Grede
12. Pakrac – Stari grad
13. Ždala – Telek
14. Virje – Sušine i Volarski breg
15. Bakovčice – Velike livade 1 i Nadbarice 1
16. Hlebine – Velike Hlebine i Dedanovice
17. Jalžabet – Gomila
18. Žumberačko gorje
19. Bukovlje – Crkvišće
20. Tar – Stancija Blek
21. Marčana – Ljubićeva pećina
22. Rab – Lopar
23. Trogir
24. Dubrovnik

IRON-AGE-DANUBE INTERREG DTP 2019. u Jalžabetu: Od istraživanja i očuvanja do prezentacije i održive uporabe arheoloških spomenika, lokaliteta i krajolika

IRON-AGE-DANUBE INTERREG DTP 2019 in Jalžabet: From research and preservation to the presentation and sustainable use of archaeological monuments, sites, and landscapes

SAŠA KOVAČEVIĆ
Institut za arheologiju
Ulica Ljudevita Gaja 32
HR-10000 Zagreb
sasa.kovacevic@iarh.hr

Primljeno/Received: 04. 02. 2020.
Prihvaćeno/Accepted: 19. 05. 2020.

U rujnu 2017. godine, tijekom provedbe međunarodnoga projekta „Monumentalni krajolici starijega željeznog doba Podunavlja” (“Iron-Age-Danube” Interreg DTP) u kojemu, uz partnere iz pet srednjoeuropskih zemalja, sudjeluje i Institut za arheologiju iz Zagreba, arheološka ekipa Instituta za arheologiju utvrdila je kako je jedan od najpoznatijih prapovijesnih spomenika na tlu Republike Hrvatske i jedan od rijetkih gigantskih neistraženih prapovijesnih grobnih humaka srednje Europe opljačkan i prilikom pljačke teško oštećen. Već tijekom zime 2017. godine započela su hitna zaštitna istraživanja Gomile u Jalžabetu te su se nastavila i u 2018. i 2019. godini. Takve okolnosti Institut za arheologiju nisu niti tijekom 2019. godine omele u provedbi obaveza nastalih uključanjem u projekt Iron-Age-Danube Interreg DTP. Uz intenzivnu uporabu neinvazivnih analitičkih metoda, pribavljen je niz novih informacija o arheološkome krajoliku u Jalžabetu, ali i drugim arheološkim lokalitetima i spomenicima u cijeloj mikroregiji. U okviru projekta, tijekom 2019. godine uz potok Bistričak je postavljena i arheološko-turistička staza s dvojezičnim natpisima.

Ključne riječi: Iron-Age-Danube Interreg DTP projekt, Jalžabet, Bistričak, središnja Hrvatska, starije željezno doba, halštatska kultura, arheološki krajolik, neinvazivne metode istraživanja, prezentacija

During activities within “Monumentalized Early Iron Age Landscapes in the Danube river basin” (“Iron-Age-Danube” Interreg DTP), an international project involving the Institute of Archaeology from Zagreb along with partners from five Central European countries, the archaeological team of the Institute of Archaeology determined that one of the most famous prehistoric monuments in Croatia and one of the few giant unexplored prehistoric burial mounds in Central Europe had been robbed and severely damaged during the robbery. In winter 2017 already, Gomila in Jalžabet was the subject of emergency rescue excavations, which continued in 2018 and 2019. Such circumstances did not hinder the Institute of Archaeology in 2019 from implementing the obligations arising from the inclusion in the Iron-Age-Danube Interreg DTP project. The intense use of non-invasive analytical methods obtained much new information on the archaeological landscape in Jalžabet, but also on other archaeological sites and monuments throughout the micro-region. Within the project, an archaeological/tourist trail with bilingual inscriptions was set up along the Bistričak stream in 2019.

Key words: Iron-Age-Danube Interreg DTP project, Jalžabet, Bistričak, central Croatia, Early Iron Age, Hallstatt culture, archaeological landscape, non-invasive research methods, presentation

Od 01. siječnja 2017. do 30. rujna 2019. godine Institut za arheologiju bio je partner u projektu „Monumentalni krajolici starijega željeznog doba Podunavlja” Interreg DTP, sufinanciranome od strane EU.¹ U ovome projektu sudjelovalo je 12 partnerskih ustanova iz Austrije, Slovenije, Mađarske, Slovačke i Hrvatske, s vodećim partnerom UMJ (Universalmuseum Joanneum) iz Graza. Pridruženi partneri Instituta za arheologiju (PP6) bili su Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (ASP5) i Turistička zajednica Varaždinske županije (ASP7).

Okosnica projekta bila je istraživanje, očuvanje i održivo korištenje najznačajnijih krajolika starijega željeznog doba srednje Europe. Institut za arheologiju sudjelovao je u projektu temeljem ponovno pokrenutih arheoloških istraživanja lokaliteta starijega željeznog doba u varaždinskoj Podravini, posebice Jalžabeta (Šimek, Kovačević 2014). Upravo dobro poznat krajolik starijega željeznog doba u Jalžabetu izabran je kao jedna od dviju okosnica projektnih aktivnosti u Republici Hrvatskoj (Vinski-Gasparini 1978; 1987; Šimek 1998; 2001; Kovačević 2019a). Druga žarišna točka projektnih aktivnosti u Republici Hrvatskoj bili su arheološki lokaliteti i krajolik starijega željeznog doba uz sjeverni rub Požeške kotline, oko Kaptola (PP7, Arheološki muzej u Zagrebu).

Na žalost, tijekom provedbe projekta “Iron-Age-Danube” Interreg DTP 12. rujna 2017. godine arheološka ekipa Instituta za arheologiju utvrdila je kako je jedan od najpoznatijih prapovijesnih spomenika na tlu Republike Hrvatske i jedan od rijetkih gigantskih neistraženih prapovijesnih grobnih humaka srednje Europe opljačkan i prilikom pljačke teško oštećen. Zbog tih nepredviđenih okolnosti, praktično tijekom cijeloga trajanja intenzivnih projektnih aktivnosti u okvirima “Iron-Age-Danube” Interreg DTP projekta, trajala su iznimno zahtjevna hitna zaštitna istraživanja ozbiljno oštećene Gomile u Jalžabetu, financirana od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske (Kovačević 2019a). Voditelj projektnoga tima “Iron-Age-Danube” Interreg DTP u ime Instituta za arheologiju, kao i voditelj zaštitnih istraživanja tumula 1 – Gomile u Jalžabetu, bio je autor ovoga teksta.

U fokusu “Iron-Age-Danube” Interreg DTP projekta nisu bila terenska arheološka istraživanja. Projektna pravila omogućila su tek probna arheološka istraživanja ograničenoga opsega koja su i provedena na Bistričaku tijekom 2017. godine.² Arheološka istraživanja 2017. otkrila su niz do tada nepoznatih informacija poput postojanja naselja iz rane faze brončanoga doba na Bistričaku,³ dijelove ogromnoga cirkularnog kanala oko Gomile u sondama 1 i 2/2017 te prvih potvrda prisutnosti Rimljana u sjeni velikoga tumula (sonda 2/2017). Iznimno vrijedan doprinos poznavanju arheoloških lokaliteta i struktura cijele regije od Turčina do nadomak Ludbregu dale su nedestruktivne metode istraživanja arheoloških lokaliteta i krajolika koje su bile financirane kroz “Iron-Age-Danube” projekt (LiDAR i ekstenzivna geofizička istraživanja izabranih položaja u Jalžabetu). S druge strane, jedan od projektnih zadataka bio je i niz intenzivnih promotivno-edukacijskih i popularno-znanstvenih aktivnosti te postavljanje arheološko-turističke staze u Jalžabetu, čime se krenulo u prezentaciju ovoga iznimnog arheološkog krajolika (sl. 1).

Krajem 2018. godine provedena su snimanja LiDAR-om cijele mikroregije (sl. 2). Na proljeće 2019. godine provedena je posljednja faza ciljanih geofizičkih istraživanja na Bistričaku koja su započela još 2017. godine (Czajlik et al. 2017). Upravo tom geofizičkom kampanjom zaokružili smo projektom predviđene aktivnosti na istraživanju pretpostavljene nekropole starijega željeznog doba na desnoj obali potoka Bistričaka u Jalžabetu. Rezultati geofizičkih snimanja pokazali su kako je cijelo područje oko Gomile u Jalžabetu puno zanimljivih arheoloških tragova. Među iznimno gustim arheološkim strukturama na Bistričaku, prema dosadašnjim analizama, trebamo vidjeti veliko naselje iz ranoga brončanog doba, vjerojatno s radioničkim kompleksom na jugoistočnoj dijelu (ostaci peći u sondi 3/2017). Među prirodnim uzvišenjima i vrlo rascjepkanim poljoprivrednim parcelama, na temelju geofizike, jasno se vide kako strukture oko same Gomile – kao što su naznake velikoga cirkularnog jarka – tako i nekoliko pozicija koje bi mogle predstavljati više sniženih tumula. Ne treba zaboraviti niti na prisutnost prilično izraženoga rimskog horizonta na Bistričaku te na mogućnost postojanja objekata iz do sada još ne detektiranih arheoloških razdoblja (Kovačević 2019a). Posebno su zanimljivi mogući tragovi ljudske intervencije u krajolik starijega željeznog doba oko Gomile. No, o tome ćemo više moći reći nakon nastavka arheoloških istraživanja u Jalžabetu. Važno je napomenuti, iako su geofizičkim istraživanjima obuhvaćene znatne površine pod poljoprivrednom obradom na Bistričaku, ovom nedestruktivnom metodom nisu pronađeni rubovi arheološke zone. Isto tako, mnogo intenzivnija geofizička i arheološka istraživanja tek valja provesti na naselju starijega željeznog doba na položaju Carev jarek, s lijeve strane potoka Bistričaka, čija se kompleksnost nakon prvih istraživanja tek daje naslutiti (Kovačević 2018b).

Ove vrijedne nove informacije o Jalžabetu i regiji u starijem željeznom dobu, ali i drugim razdobljima prošlosti, postali su kvalitetna baza za mnogo detaljnije analize, istraživanja, a onda i prezentaciju arheoloških spomenika, lokaliteta i krajolika varaždinske Podravine.

Tijekom 2019. godine sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske načinjeno je i idejno rješenje projekta Prezentacijskoga centra Gomila u Jalžabetu od strane arhitekta Gorana Rake i Radionice arhitekture, čime je u osnovi nastavljen rad na revitalizaciji i turističkoj prezentaciji arheološkoga krajolika u Jalžabetu i trasiran nastavak aktivnosti i nakon formalnoga završetka projekta “Iron-Age-Danube” Interreg DTP. Jezgru projekta prezentacije činio bi faksimil grobne komore u prirodnoj veličini smješten *in situ*, u veliku prazninu koju čini stepenasta arheološka sonda Gomile, bez zadiranja u neistražene dijelove tumula.

Planovi i financijska struktura, ali i kulturno-turistički potencijal projekta Arheološko-turističkoga prezentacijskog centra u Jalžabetu predstavljeni su u više navrata svim zainteresiranim stranama te se nadamo kako će svi dionici – Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Varaždinska županija i Općina Jalžabet – omogućiti ostvarenje ovoga iznimnog dobrog projekta kojim bi se višestruko oplodila ulaganja, ali i naponi uloženi u arheološka istraživanja i prezentaciju arheološke baštine varaždinskoga kraja i kontinentalne Hrvatske.

1 Projekt je sufinanciran od strane EU s oko 2.169.200,00 eura iz ERDF. ERDF sredstva čine 85% volumena financijskih sredstava projekta, dok je ukupna vrijednost projekta iznosila oko 2.552.000,00 eura.

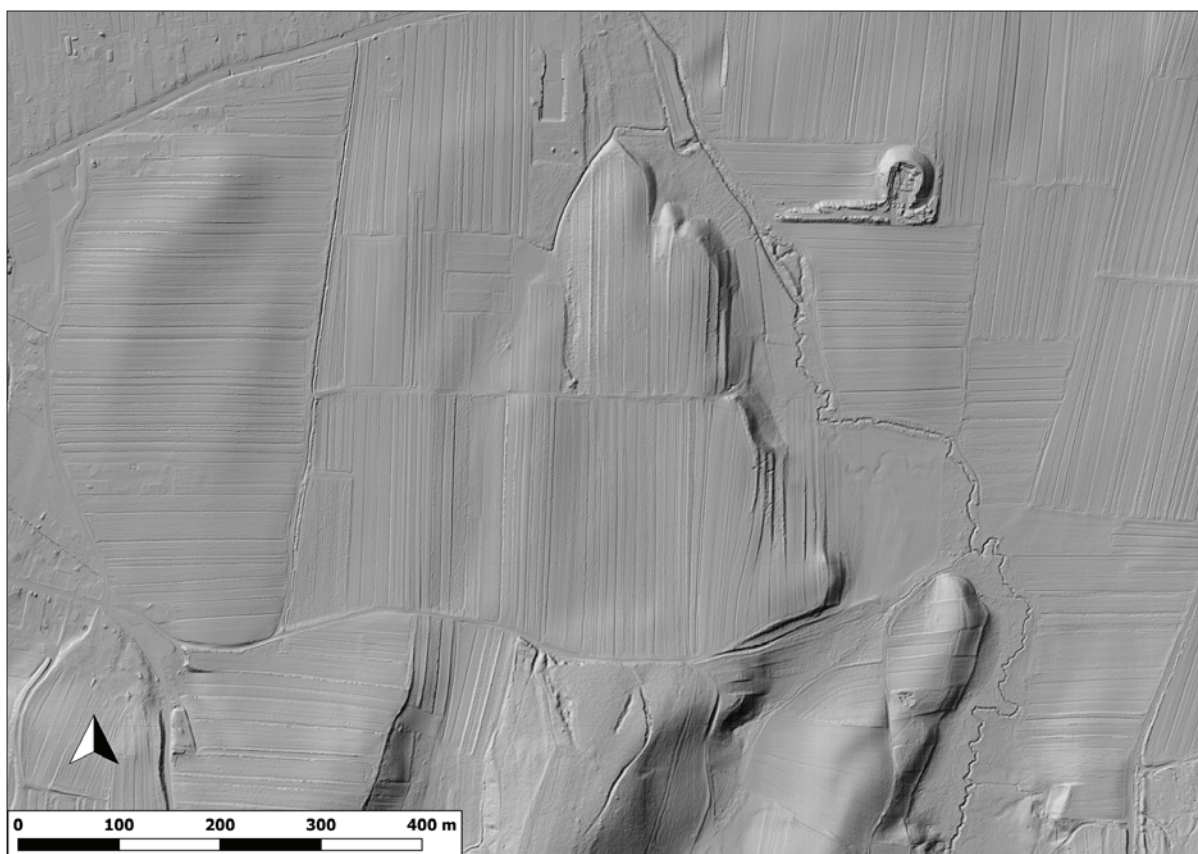
2 Tada su otvorene tri sonde na Bistričaku: jedna sa sjeverne, druga s južne strane Gomile i treća južno od Gomile prema šumi (Kovačević 2018a).

3 Objekti naselja ranoga brončanog doba determinirani su zahvaljujući geofizičkim istraživanjima, a potom potvrđeni u sondi 3/2017 te ispod same Gomile tijekom zaštitnih arheoloških istraživanja.

Sl. 1 Partneri projekta Iron-Age-Danube i jedna od informativnih dvojezičnih tabli arheološko-turističke staze postavljene na Bistričaku u okviru projekta Iron-Age-Danube Interreg DTP u 2019. (snimio: S. Kovačević)

Fig. 1 *Iron-Age-Danube project partners and one of the bilingual information boards of the archaeological/tourist trail set up at Bistričak as part of the Iron-Age-Danube Interreg DTP project in 2019 (photo by: S. Kovačević)*

Sl. 2 Isječak LiDARskoga snimka s položajem naselja i Gomile u Jalžabetu (izvor: PP9, ELTEFHILAS tim projekta Iron-Age-Danube Interreg DTP, Sveučilište Eötvös Loránd, Budimpešta)

Fig. 2 *Excerpt from the LiDAR image with the location of the settlement and Gomila in Jalžabet (source: PP9, ELTEFHILAS Iron-Age-Danube Interreg DTP project team, Eötvös Loránd University, Budapest)*

LITERATURA / BIBLIOGRAPHY

- Czajlik, Z., Kovačević, S., Tiefengraber, G., Tiefengraber, S., Sándor Pusztai, A. B., Rupnik, L., Jáky, A., Novinszki-Groma, K., Holl, B. 2017, Report on magnetometer geophysical surveys conducted in Hungary, Austria and Croatia in the framework of the Interreg Iron Age Danube project, *Dissertationes Archaeologicae*, Ser. 3. No. 5, 343–359.
- Kovačević, S. 2018a, Arheološko istraživanje prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Bistričak u 2017. godini i Kamp Hrvatska projekta „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XIV, 72–76.
- Kovačević S. 2018b, Arheološka istraživanja prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Carev jarek, sezona 2017, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XIV, 76–79.
- Kovačević S. 2019a, Architecture of power or demise: gigantic burial mounds of Podravina as parts of the Early Iron Age landscape – The Iron-Age-Danube project in the Plitvica-Bednja rivers basin (NW Croatia), in: *Early Iron Age Landscapes of the Danube Region*, Mele M., Črešnar M. (eds.), *Archaeolingua*, Graz–Budapest, 109–140.
- Kovačević, S. 2019b, Nekoliko detalja o gradnji Gomile u Jalžabetu, in: *Zbornik u prigodi 65. rođendana prof. dr. sc. Mirjane Sanader*, u tisku.
- Šimek, M. 1998, Ein Grabhügel mit Pferdebestattung bei Jalžabet, Kroatien, in: *Das Karpatenbecken und die osteuropäische Steppe*, Hänsel B., Machnik J. (eds.), *Südosteuropa-Schriften* 20, *Prähistorische Archäologie in Südosteuropa*, Band 12, München, 493–510.
- Šimek, M. 2001, Weitere Aspekte von Grabhügel II in Jalžabet bei Varaždin, in: *Die Drau-, Mur-, und Raab-Region im 1. vorchristlichen Jahrtausend*, Akten des Internationalen interdisziplinären Symposiums von 26. bis 29. April 2000. in Bad Radkersburg, Lippert A. (ed.), *Universitätsforschungen zur Prähistorische Archäologie*, Band 78, Bonn, 311–318.
- Šimek, M., Kovačević, S. 2014, Jalžabet – Bistričak: u susret novim istraživanjima, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 31, 231–238.
- Vinski-Gasparini, K. 1978, Osvrt na istraživanje kasnog brončanog i starijeg željeznog doba u sjevernoj Hrvatskoj, in: *Arheološka istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Znanstveni skup Varaždin 22.-25.X.1975.*, Rapanić Ž. (ed.), *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva* 2, Hrvatsko arheološko društvo, 129–148.
- Vinski-Gasparini, K. 1987, Grupa Martijanec-Kaptol, in: *Praistorija jugoslavenskih zemalja. V: Željezno doba*, Benac A. (ed.), *Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Centar za balkanološka ispitivanja*, Sarajevo, 182–231.

SUMMARY

From 1 January 2017 to 30 September 2019, the Institute of Archaeology was a partner in “Monumentalized Early Iron Age Landscapes in the Danube river basin” Interreg DTP, a project co-financed by the EU.¹ The project involved 12 partner institutions from Austria, Slovenia, Hungary, Slovakia, and Croatia, with UMJ (Universalmuseum Joanneum) from Graz as the leading partner. The Institute of Archaeology (PP6) had the Ministry of Culture of the Republic of Croatia (ASP5) and the Tourist Board of Varaždin County (ASP7) as its associate partners.

The main goal of the project was the exploration, conservation, and sustainable use of the most significant Early Iron Age landscapes of Central Europe. The Institute of Archaeology participated in the project on the basis of restarted archaeological research at the Early Iron Age sites in the Drava basin around Varaždin, particularly Jalžabet (Šimek, Kovačević 2014). The well-known landscape of the Early Iron Age in Jalžabet was chosen as one of the two focal points of the project activities in Croatia (Vinski-Gasparini 1978; 1987; Šimek 1998; 2001; Kovačević 2019a). The other focal point of the project activities in Croatia consisted of the archaeological sites and the landscape of the Early Iron Age along the northern edge of the Požega Valley, around Kaptol (PP7, Archaeological Museum in Zagreb).

Unfortunately, during the implementation of the “Iron-Age-Danube” Interreg DTP project, on 12 September 2017, the archaeological team of the Institute of Archaeology determined that Gomila in Jalžabet had been robbed and severely damaged during the robbery. These unforeseen circumstances resulted in the extremely demanding emergency rescue excavations of the severely damaged Gomila in Jalžabet, which went on practically over the entire duration of intense project activities within the “Iron-Age-Danube” project and were funded by the Ministry of Culture of the Republic of Croatia (Kovačević 2019a). The author of this paper was the leader of the “Iron-Age-Danube” Interreg DTP project team on behalf of the Institute of Archaeology and the leader of the rescue excavations at tumulus 1 – Gomila in Jalžabet.

The “Iron-Age-Danube” project did not focus on field archaeological research. The project rules enabled only trial archaeological excavations of limited scope, which were conducted at Bistričak in 2017.² An exceptionally valuable contribution to the knowledge about the archaeological sites and structures of the entire region from Turčin to near Lubbreg was made by LiDAR surveys of the Jalžabet micro-region and by extensive geophysical research of selected sites at Bistričak. On the other hand, one of the project tasks was a series of intense promotional/educational and popular scientific activities and the setting up of an archaeological/tourist trail in Jalžabet, starting the presentation of this exceptional archaeological landscape (Fig. 1).

In 2019, the architect Goran Rako and Radionica Arhitekture created the conceptual design of the Presentation Centre of Gomila in Jalžabet, funded by the Ministry of Culture of the Republic of Croatia, basically continuing the work on the revitalization and tourist presentation of the archaeological landscape in Jalžabet and setting up the continuation of activities after the formal completion of the “Iron-Age-Danube” Interreg DTP project.

1 The project was co-financed by the EU with around 2,169,200.00 euros from the ERDF. ERDF funds comprise 85% of the project funding volume; the total value of the project was around 2,552,000.00 euros.

2 At that time, three trenches were opened at Bistričak: the first on the north side, the second on the south side of Gomila, and the third south of Gomila towards the woods (Kovačević 2018a).